

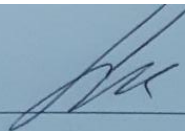
Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет ветеринарної медицини
Кафедра внутрішніх хвороб, фармації та біохімії

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

Морфологія та фізіологія птахів

Спеціальність	Н6 Ветеринарна медицини
Освітня програма	«Ветеринарна медицина»
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)

Розробник:

Лариса ПЛЮТА, к.вет.н., доцент

Розглянуто, схвалено
та затверджено на
засіданні кафедри
внутрішніх хвороб,
фармації та біохімії

Протокол № 17 від 09.06.2025 р.,

Завідувач кафедри

Олександр
НЕЧИПОРЕНКО

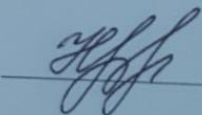
Погоджено:

Гарант освітньої програми

Олександр ЧЕКАН

Декан факультету,
де реалізується освітня програма

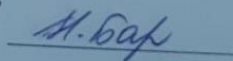
Людмила НАГОРНА

Рецензія на робочу програму
(додається) надана

Роман ПЕТРОВ

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

Надія БАРАНІК

Зареєстровано в електронній базі: дата: 23.06. 2025 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Морфологія та фізіологія птахів		
2.	Факультет кафедра	ветеринарна медицина, внутрішніх хвороб, фармації та біохімії		
3.	Статус ОК	вибірковий		
4.	Програма/Спеціальність складовою яких є ОК для (зап.для обов. ОК)	-		
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)	211 «Ветеринарна медицина»		
6.	Семестр та тривалість вивчення	3 - 4 семестр 1-15 тиждень		
7.	Кількість кредитів ЄКТС	5		
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)		
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні
		-		46
				104
9.	Мова навчання	українська		
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	к.в.н., доцент Плюта Лариса Василівна		
11.1	Контактна інформація	pljuta@ukr.net		
11.	Загальний опис освітнього компонента	Дисципліна «Морфологія та фізіологія птахів» забезпечує знання здобувачів освіти щодо особливості будови організму птахів, окремих його органів та систем, їх топографію, а також зовнішню і внутрішню будова органів, та їх систем і апаратів, будову тканин і їхніх клітин та міжклітинної речовини. Фізіологічні процеси життєдіяльності цілісного організму, особливості функціональних систем різних видів птахів, а також окремих їх органів і тканин. Вивчення дисципліни являє собою адаптовану до потреб ветеринарної медицини класичну модель університетського курсу, який передбачає набуття кожним здобувачем освіти знань визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі птиці у нормі, вміння використовувати набуті знання при подальшому вивченні інших фундаментальних наук та у практичній діяльності лікаря ветеринарної медицини.		

12.	Мета освітнього компонента	метою освітнього компонента є розширення та поглиблення набутих під час вивчення базових дисциплін фахових компетентностей, здатності встановлювати особливості будови і функціонування клітин, тканин, органів, їх систем та апаратів організму різних класів і видів птахів, здатності використовувати знання в сфері діяльності лікаря ветеринарної медицини з гігієни, санітарії і експертизи, визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі птахів у нормі, використовувати набуті знання на практиці, у професійному просторі, формувати здатність до наукового мислення, досліджень, обробки, аналізу, узагальнення та систематизації, оформлення та публікації отриманих результатів
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на логічній схемі ОП Н6 Ветеринарна медицина, яка дозволила засвоїти матеріал з ОК 12 Анатомія з латинською ветеринарною термінологією, ОК 14. Цитологія, гістологія, ембріологія. 2. Освітній компонент є основою для вивчення студентами ОК15 фізіології тварин, ОК16 патологічної фізіології, ОК 24 клінічна та лабораторна діагностика хвороб тварин та формування умінь застосовувати знання з морфології та фізіології птахів в процесі подальшого вивчення усіх клінічних дисциплін і в майбутній професійній діяльності. 3. Освітній компонент несумісний з - обмеження відсутні
14.	Політика академічної доброчесності	Списування під час тестування та заліку заборонені (в т.ч. використанням мобільних девайсів, комп'ютерних гаджетів тощо). Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету) За погіршення епідеміологічної ситуації, воєнного стану тощо можливе дистанційне навчання при використанні месенджерів Telegram, Viber, Whatsapp – для створення комунікаційних груп зі студентами, платформи Zoom – для організації онлайн занять, університетської платформи Moodle – для поточного і підсумкового контролю рівня знань студентів.
15	Ключові слова	Птахи, анатомія, фізіологія, гомеостаз, організм

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен....»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП) ¹				Як оцінюється РНД
	ПРН ₁	ПРН ₂	ПРН ₃	ПРН ₁₈	
ДРН 1. Розуміти та встановлювати особливості будови і функціонування клітин, тканин, органів, їх систем та апаратів організму тварин різних класів і видів – птахів.	х	х		х	Усне опитування на лабораторно-практичних заняттях, термінологічний контроль
ДРН 2. Використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час навчання та виконання професійної діяльності, проводити і аналізувати лабораторні та спеціальні діагностичні дослідження й аналізувати їх результати	х		х	х	Усне опитування, термінологічний контроль,
ДРН 3. Застосовувати знання у практичних ситуаціях при роботі з птицею.	х	х		х	Усне опитування на заняттях, робота з сухими анатомічними препаратами, муляжами.
ДРН 4. Знати та розуміти закономірності будови, фізіологію внутрішніх органів птиці, особливості травлення, дихання у птахів, характеристику органів сечовиділення, статевих органів у птахів.	х	х	х	х	Усне опитування на заняттях, робота з сухими та вологими анатомічними препаратами, муляжами.
ДРН 5. Знати будову та фізіологію роботи серцево-судинної системи, топографію серця, фізіологія серцевого м'яза і провідної системи серця, нервової система, її поділ та будова у птахів, загальну характеристику органів чуття.		х	х	х	Усне опитування на лабораторно-практичних заняттях, термінологічний контроль, робота з сухими та вологими анатомічними препаратами, їх препарування, муляжами.

¹ Має відповідати Матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми, зазначається для обов'язкових освітніх компонентів ОП I та II рівня, для усіх (обов'язкових та вибіркових ОК) ОП III

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			Рекомендована література ²
	Аудиторна робота		Сам-на робота	
	Лк	Лаб. зан.		
1 семестр		46	104	
1. Загальна характеристика класу Птахи. Походження та еволюція птахів. Сучасні методи наукових досліджень у морфології птахів.		2	10	1,2,3, 11,12
2. Фізіологічні властивості та хімічний склад клітин птахів. Будова і функції складових частин клітини – цитоплазми, плазмолем, ядра. Життєздатність клітин: обмін речовин, подразливість, ріст, здатність до розмноження, старіння і смерть. Неклітинні структури організму.		2	10	
3. Основи ембріології птиці. Статеві клітини, їх розвиток (сперматогенез і овогенез) та будова. Відмінності в будові статевих і соматичних клітин. Будова яйцеклітини птахів.		2	10	1,2,3,7,10, 11,12
4. Основи ембріології птиці. Запліднення, його біологічне значення. Ранні стадії ембріогенезу: дроблення і гаструляція. Ембріогенез птахів. Позазародкові органи птахів, джерела їх утворення і значення. Періоди розвитку курчат.		2	4	
5. Загальні принципи будови тіла птиці.		2	2	1,3,6,9, 11,12
6. Особливості опорно-рухової системи птахів, будова скелета, його з'єднань та м'язів.		2	8	
7. Особливості опорно-рухової системи птахів, будова скелета, його з'єднань та м'язів.		2	4	
8. Пристосування до польоту. Типи птахів за польотом. Особливості польоту різних груп птахів.		2	6	1,3,6,9, 11,12
9. Морфофункціональна характеристика і значення шкірного покриву. Морфологічна і мікроскопічна будова шкіри. Розвиток пір'я.		2	6	1,3,6,9
10. Семінар.		2	6	
11. Закономірності будови внутрішніх органів птиці.		2	6	1,3,4,5, 11,12
12. Відділи і органи апарату травлення птахів,		2	6	1,3,4, 5, 11,12

² Конкретне джерело із основної чи додатково рекомендованої літератури

його розвиток, особливості фізіології. Головна та передня кишка. Склад травних соків. Фізіологія травлення в шлунку.				
13. Відділи і органи апарату травлення птахів, його розвиток, особливості фізіології. Середня та задня кишка. Особливості травлення в кишечнику.		2	4	
14. Дихальна система птахів, її морфофункціональна характеристика. Фізіологія дихання у птиці.		2	4	1,3,4, 5, 11,12
15. Морфофункціональна характеристика органів сечовиділення. Особливості сечовиділення у птахів.		2	2	1,3,4, 5, 11,12
16. Морфофункціональна характеристика статевих органів птахів.		2	2	1,3,4, 5, 11,12
17. Семінар.		2	2	
18. Серцево-судинна система птиці. Будова і топографія серця., органів імуногенезу та кровотворення. Фізіологія серцевого м'яза і провідної системи серця. Ендокринні залози.			6	1,3,4, 5, 11,12
19. Фізіологія системи крові птахів.		2	2	
20. Нервова система, її поділ та будова у птахів.		2	2	
21. Загальна характеристика органів чуття як рецепторної ланки аналізаторів.		2	2	1,3,4, 5, 8, 11,12
22. Підсумкове заняття		2		
Всього за 2 семестр.		46	104	
Всього		46	104	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять</u> , консультацій)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кількість годин
ДРН 1. ДРН 2.	- презентація матеріалу що будуть розглянуті в межах теми згідно плану; - обговорення матеріалу нової теми; - пропозиції літератури з кожної теми заняття; - використання платформи Moodle, Zoom в процесі заняття, - консультації студентів в процесі засвоєння ОК згідно графіку консультування, - контроль навчального процесу індивідуально з кожним студентом (модулі, залік)		- обов'язкова підготовка до ЛПЗ, - тематичне опитування по темах лабораторних робіт, - тестування по темах лабораторних робіт з використання платформи Moodle	

ДРН 3.	- пропозиції літератури з кожної теми лекцій;	Згідно розкладу проведення занять	- обов'язкова підготовка до ЛПЗ,	щоденно 2 години
ДРН 4.	- використання платформи Moodle, Zoom в процесі лекції		- тематичне опитування по темах лабораторних робіт,	
ДРН 5.	- консультації студентів в процесі засвоєння ОК,		- робота з моделями, муляжами, сухими та вологими анатомічними препаратами.	
	- контроль навчального процесу індивідуально з кожним студентом (модулі, заліки, іспити) - пояснення нового матеріалу ЛПЗ на наочних фіксованих препаратах (кістки, суглобі, нутрощі тощо) вологих анатомічних препаратах органів та систем, муляжах та сухих анатомічних препаратах, - препарування окремих органів та систем.		- виготовлення та препарування окремого органу, системи органів або анатомічного препарату, - оформлення зошиту, презентації, - самостійна робота під час підготовки до лекцій, - тестування по темах лабораторних робіт з використання платформи Moodle	

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.2. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
Весняний семестр			
1.	Опитування на лабораторно-практичних заняттях, контрольна робота, тести та аналіз знань студентів, комп'ютерне тестування	100/100%	8, 15 тижні

5.2.2 Критерії оцінювання

Компонент ³	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно ⁴
Опитування на лабораторно-практичних заняттях, контрольна робота, тести	<35 балів Не явка на лабораторно-практичні заняття не оформлені, відсутні відповіді та їх аналіз, не пройдені тестування	60-74 балів На лабораторно-практичних заняттях не повні відповіді з тем, тести здані частково	75-89 балів При опитуванні на лабораторно-практичних заняття наявні не всі висновки з тем, відсутній їх аналіз, тести здані частково	90-100 балів Відповіді з тем занять коректні, обґрунтовані бездоганно, наявні висновки, та їх аналіз, студент розуміє поставлені на вирішення проблеми, здатен розробляти та оцінювати можливі рішення даної проблеми, пройдене тестування

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Звіти з лабораторних-практичних робіт, оформлення зошита, усні презентації, аналіз знань студентів	Згідно графіка занять
2	Виготовлення анатомічного препарату, препарування окремих органів, систем органів тощо, аналіз знань студентів	Протягом тижня до закінчення навчального процесу
3	Комп'ютерне тестування (модулі)	Восьмий, останній тиждень занять

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.3. Основні джерела

6.3.1. Підручники посібник

1. Рудик С.К., Павловський Ю.О. Анатомія свійських тварин / підруч. Київ: Аграрна освіта, 2001. 575 с.
2. Новак В.П. Цитологія, гістологія, ембріологія: Підручник / В.П. Новак, М.Ю. Пилипенко, Ю.П. Бичков. – К.: ВІРА-Р, 2001. 288 с.
3. Клінічна та хімічна термінологія : навчальний посібник. Плюта Л. В., Нечипоренко О.Л., Шкромада О.І. та інш. Суми, 2024. 221 с.

6.3.2. Методичне забезпечення

4. Плюта Л. В. Анатомія з латинською ветеринарною термінологією / Мет. вказівки. «Органи травлення. Задня кишка». Суми, 2025. 24 с.
5. Плюта Л. В., Лівощенко Є. М., Анатомія з латинською ветеринарною термінологією / Мет. вказівки. «Органи травлення. Середня кишка». Суми, 2025. 48 с.
6. Будова осового скелету : Методичні вказівки. Плюта Л.В., Лівощенко Є. М. Суми, 2023. 48 с.
7. Камбур М. Д., Плюта Л. В., Лівощенко Є. М., Піхтірєва А.В. Анатомія свійських тварин / Мет. вказівки. Основи ембріології. Суми, 2018. 34 с.
8. Плюта Л. В., Камбур М. Д., Лівощенко Є. М., Коваленко Л.М., Піхтірєва А.В. Анатомія свійських тварин / Мет. вказівки. Будова органу зору. Суми, 2018. 32 с.
9. Камбур М. Д., Плюта Л. В., Лівощенко Є. М., Піхтірєва А.В. Анатомія свійських тварин / Мет. вказівки. Синдесмологія – вчення про з'єднання кісток. Суми, 2019. 48 с.

6.1.3. Інші джерела

10. Barrington G.M, & Parish S.M. (2021). Bovine Neonatal Immunology. // Vet Clin North Am Food Anim. Pract -17(3):463-76. doi: 10.1016/S0749-0720(15)30001-3

6.3. Програмне забезпечення

11. Сайт дистанційного навчання <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/>
12. Сайт бібліотеки СНАУ <https://library.snau.edu.ua/>
13. Сайт <https://snau.edu.ua/pro-universitet/struktura-universitetu/viddil-jakosti-osviti-licenzuvannja-ta-akreditacii/zabezpechennja-jakosti-osviti/katalog-osvitnih-program/>
14. Платформи «MOODL»; «ZOOM»; «Viber»; «Facebook».